

Romano hangos

13,

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 13 • ČÍSLO 7 • VYŠLO 7. ČERVENCE 2011

zprávy

PRAHA – 27. a 28. června se uskutečnilo závěrečné zasedání Mezinárodního řídicího výboru Dekády romské inkluze. Během něj Česká republika předala předsednickou funkci Makedonii. Šlo již o 20. setkání Mezinárodního řídicího výboru, a to už představuje pádný důvod ke zhodnocení jeho práce.

PŘEROV – V sobotu 25. června se v Přerově uskutečnila pokojná demonstrace proti pochodu neonacistů. V Husově ulici poblíž nádraží se sešlo asi 400 lidí, kteří tak převýšili dvě stovky neonacistů. Silné počty policistů se postaraly o bezkonfliktní průběh demonstrace. Na ní promluvil olomoucký arcibiskup Jan Graubner, lidovecký europoslanec Jan Březina, páter František Lízna, evangelický farář Petr Kulík, pracovníci Úřadu vlády i Krajského úřadu v Olomouci. O dobrou organizaci se zasloužily Člověk v tísni a Amnesty International, účastníkům zahrála romská kapela Imperio 2.

BUDAPEŠŤ – Desetitisíce sociálně slabých a nezaměstnaných Maďarů budou muset přiložit ruce k dílu v pracovních táborech pod dohledem bývalých policistů. Takový plán chystá vláda premiéra Viktora Orbána reagujícího na 11% nezaměstnanost. Určení lidé by měli pracovat čtyři hodiny denně za půlku minimální mzdy na obřích stavbách, kam je budou odvážet mimořádně vypravené vlaky, bydleli by v provizorních buňkách. Stavět se mají nové stadiony, přehrady a hráze. Vyplácení dávek se tak zkrátí ze současných 270 na 90 dnů. Opozice tyto plány přirovnává k pracovním táborům z 50. let. Orbán však tvrdí, že tak se dá vytvořit do 10 let milion pracovních míst. (www.romea.cz, kh)

„Romská agentura“ odchází ze šesti měst

Foto: web

PRAHA – Po tříleté spolupráci ukončila k 30. červnu vládní Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách působení v polovině tzv. pilotních lokalit. Zároveň začala působit v deseti nově vybraných a bude tak spolupracovat s 26 obcemi a městy. Agentura odchází z následujících míst: Brno, Broumov, Jesenícko, Přerov, Roudnice nad Labem a Slezská Ostrava. Rozhodli o tom v únoru členové Monitorovacího výboru Agentury, který je jejím kontrolním orgánem složeným z odborníků a zástupců vybraných ministerstev. Tři roky jsou standardní doba, za kterou má Agentura za-

jistit ve spolupráci s městy nastartování změn v sociálně vyloučených lokalitách a předat řízení nastavených integračních projektů do rukou měst. V šesti z nich aktuálně Agentura ukončuje své působení, v šesti dalších bude naopak z rozhodnutí Monitorovacího výboru pokračovat až do konce roku 2012.

„Pro pilotní fázi ověřování účinnosti práce Agentury byla cíleně vybrána města a obce s rozdílnou velikostí, v různých částech republiky i s rozdílnou zkušeností s procesy sociálního začleňování. I přes úvodní komplikace se během této doby podařilo nasbírat řadu cenných poznatků, které budou v bu-

doucnu využity pro další práci Agentury a již dnes jsou zužitkovány při vstupu do dalších lokalit,“ řekla vládní zmocněnkyně pro lidská práva Monika Šimůnková.

„Je to poprvé, kdy Agentura ukončuje činnost v některých městech. Máme z toho rozporuplné pověsti. Někde odcházíme od rozdělené práce a víme, že tři roky nestáčily, abychom si mohli říci: tady jsme nastartovali důležité změny a situace se bude díky naší intervenci nadále zlepšovat. Mám na mysli například Jesenícko,“ uvedl ředitel Agentury Martin Šimáček. „Jsou ale místa, odkud odcházíme Pokračování na str. 2

z obsahu

Romodromu je deset
Neziskovka, o níž bývá slyšet
strana 2

Odpověď Margitě R.
Znovu k česko-romském soužití
strana 3

Bez Majáku by to nešlo
Jak zaujmou romskou mládež
strana 4, 5

Věra Bílá plánuje návrat
Zpěvačka, která zpívá bosá
strana 7

Štefan Kadlec: Máte-li svůj sen, běžte si tvrdě za ním

Je to mladý, nadaný, pohledný kluk, původem trochu Ital. Má v sobě talent, hodně přemýšlí. Ale místo aby filozofoval, raději pozoruje své okolí. Na střední škole studuje obor rekondiční a sportovní masér. Díky svému původu si nese určité jižanské rysy, tudíž už se setkal s rasismem. Ale nás zajímalo hlavně jeho taneční umění.

Štefane, kdy jsi přesně začal tancovat? Co nebo kdo tě k tomu vedl?

Začal jsem tancovat už jako malé dítě – ve čtyřech letech. Maminka mě přihlásila do kroužku a pak do soutěže.

Jaké styly tancuješ?

Latino, street dance, tectonic i hip hop.

S jakými skupinami jsi už tančil? A předvádíš se takhle radši sám nebo ve skupině?

Tancoval jsem se skupinami Error, Vawe, Tectonic team. Nevadí mi, když tančím se skupinou, ale raději tančím sám za sebe a vymyslím si nové choreografie.

Nechtěl jsi někdy studovat taneční konzervatoř v Praze nebo v Brně?

Ale jistě, chtěl. Po střední škole bych chtěl zkusit vysokou školu v Praze, kde se dá studovat tanec.

Co pro tebe tanec znamená?
Všechno. Tančím ho ze srdce.

Kde všude jsem tě už mohla vidět?

Na Škrpále v Novém Jičíně, v Ostravě, v Brně, Praze, na novojičínských městských slavnostech, v televizi Nova...

Kdo ti vymýšlí choreografie? Jak dlouho ti trvá dát dohromady jednu sestavu?

Vymýšlím si je sám a trvá mi to někdy deset minut a někdy i půl hodiny. Záleží na tom, jak dobrá má ta sestava být.

A co manažer? Kdo ti zařizuje vystoupení?

Manažer se jmenuje Martin Jakoubek. Není tak přímo úplně můj manažer.
Pokračování na str. 5

zaznamenali jsme

PRAHA – Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) chce od ledna příštího roku zavést tzv. sociální karty. Taková karta by měla zabránit zneužívání sociálních dávek pro nákup alkoholu, cigaret či jiných nepotřebných věcí. MPSV počítá s tím, že příští rok vydá asi 800 000 karet a uspoří tak asi miliardu korun.

BRATISLAVA – Slovenské dráhy odmítly propagovat film Cigán. Vypráví příběh romského chlapce Adama spojeného s osudem slovenské romské osady. Železnice nechtěly snímku dělat reklamu plakáty ve vlacích s poukazem na to, že by taková kampaň mohla být považována za „rasisticky laděnou“ a neodpovídala by dobrému vkusu. Film Cigán má být uveden na Karlovarském filmovém festivalu. Zlatica Pelegrinová, vedoucí týmu marketingové komunikace, řekla, že mediální prostor ve vlacích není určen pro takové účely.

PRAHA – Podařilo se nám zaznamenat docela pádný argument o omezenosti maturitních žebříčků. Jak známo, v tomto žebříčku získala první místo škola PORG (První odborné reálné gymnázium), kde je ředitelem Václav Klaus mladší, syn prezidenta. Neupírejte mu úspěch. Žebříček je však stanoven na principu úspěšně složené maturitní zkoušky žáky školy, která si může vybírat mezi uchazeči jen ty nejlepší. Je však jisté, že toto není kritérium, které by o škole vypovídalo to nejpodstatnější, totiž srovnání původního stavu a konečného výsledku.

Takovéto kritérium má mnohem větší vypovídající hodnotu. Třeba by se ukázalo, že nejlepší českou školou by mohla být škola v Chanově. (Přebíráno z článku Petra Kamberského v Lidových novinách 28. června.)

SLOVENSKO, POLSKO, NĚMECKO – Čeští pravíkoví radikálové změnili taktiku, koncerty pořádají mimo území ČR a přesouvají je do sousedních zemí. Důvodem jsou zřejmě intenzivní policejní operace. V roce 2008 uspořádali extrémisté v ČR více než 30 koncertů, v roce 2010 se jich tu konalo jen šest, zatímco ve zmíněných zemích se jich uskutečnilo rovněž šest. Na tyto koncerty v cizině jezdí z ČR zhruba na 100 až 200 radikálů.

PRAHA – Posledním červnovým dnem ukončila Gabriela Hrabalová svoji funkci ředitelky kanceláře Rady vlády pro záležitosti Romů a přechází do organizace European Roma Grassroots se sídlem v Bruselu. Na její místo nastoupí Ondřej Klípa, současný ředitel kanceláře Rady pro národnostní menšiny. Zda je toto rozhodnutí definitivní či nikoliv, se nepodařilo redakci RH zjistit, stejně jako nevíme, zda bude na uprázdněné místo vysláno výběrové řízení. (www.romea.cz, kh)

Co přinesly v Brně terénní programy?

BRNO – Ve čtvrtek 23. června se pracovníci několika brněnských neziskovek sešli k jednání u kulatého stolu. Tématem byly výsledky končícího projektu Terénní programy pro Brno.

Význam projektu spočívá v rozvoji a profesionalizaci sociálních služeb, která zahrnuje vytvoření partnerství poskytovatelů terénních programů, odborné metodické vedení, cílené vzdělávání pracovníků a také zlepšení spolupráce na úrovni města Brna.

Výsledky práce za dva roky existence projektu prezentovali za jednotlivé služby (terénní sociální práce, terénní sociálně-pedagogická práce, program Asistence prevence kriminality) zástupci DROMu a IQ Roma servis. Zaujaly především příspěvky z praxe, konkrétní kauzy, které poukazovaly na to, jakým způsobem pracovníci s klienty pracují a jak postupují při řešení obtížných životních situací.

Projekt odstartoval v září 2009, pokračuje do srpna 2011. Několik údajů ze statistik: k 17. červnu 2011 terénní pracovníci podpořili 1125 osob, z toho 504 mužů a 621 žen.

„Cílem kulatého stolu bylo prezentovat výsledky projektu. Snažili jsme se všem přiblížit, jak vypadá terénní práce přímo v praxi, jaké případy terénní pracovníci v přímé práci s klienty řeší, jak široká a komplikovaná je škála zakázek klientů a k jakým výsledkům jejich individuální práce s klienty vede. Osobně mě těší, že jsme podpořili více klientů, než jsme ze začátku očekávali,“ uvedla Klára Šalleová ze sdružení DROM.

Projekt je financován z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR. (red)

Agentura odchází ze šesti měst

Dokončení ze str. 1

Foto: web

chytává lidi v bytové a sociální krizi a pomáhá jim postupně zvýšit své kompetence a dopracovat se k bydlení v běžném nájemním bytě ve městě. Do systému jsou zapojovány byty měst i soukromých majitelů a neziskové organizace poskytující základní sociální služby. Takový model aktuálně startuje například v Chebu, jedné z pilotních lokalit, kde Agentura neskončí v červnu, ale prodlouží svoji práci do konce roku 2012.

Pět z šesti měst, která Agentura opouští, bude do konce roku 2012 poskytovat takzvanou vzdálenou podporu především ve formě pomoci při realizaci velkých projektů a při řešení krizových situací.

Od začátku července zároveň Agentura začíná spolupracovat s deseti novými obcemi a městy. Nadále tak bude Agentura působit ve 26 místech ČR. (šim)

s tím, že jsme odvedli dobrou práci, připravili velké systémové projekty a další řízení lokálního partnerství Agentury předáváme do rukou obce, které jsme na to pomohli obstarat finanční prostředky. Teď mluvím například o Broumově,“ vysvětlil Šimáček.

Základní doba pro spolupráci Agentury, obce a dalších místních partnerů, kterými jsou školy, policie, neziskové organizace a další, je nastavena na tři roky. „Mezi městy existují obrovské rozdíly. V některých stačí i jeden rok, aby se změny začaly projevnout, jinde nebudou stačit ani tři roky,“ shrnul Šimáček. „Například v Přerově se Agentuře podařilo společně s neziskovými organizacemi připravit jednu z nejzajímavějších a nejsystémovějších opatření. Jde například o vybudování sociální firmy, školního poradenského pracoviště

na základní škole v ulici Boženy Němcové. Další rozsáhlé projekty připravované ve spolupráci s vedením města však město těsně před podáním stáhlo,“ uvedl Šimáček.

V současné době probíhá externí evaluace činnosti Agentury v pilotních lokalitách a její výsledky by měly být veřejnosti k dispozici do konce srpna. „Do konce roku také vyhodnotíme metody naší práce a jejich účinnost v různých velkých městech a obcích. Jsem přesvědčený, že se nám podařilo shromáždit unikátní know-how, se kterým jsme skutečně motivovaným obcím připraveni během tří let účinně pomoci,“ dodal Šimáček.

Agentura navíc pro partnery v obcích postupně vyvíjí unikátní opatření. Mezi nejzajímavější patří systém prostupného garantovaného bydlení. Díky němu vzniká síť ubytování a sociálních služeb, která za-

Romodrom slaví desíleté výročí

BRNO – Občanské sdružení Romodrom oslaví 12. července deset let svého trvání. Za těchto deset let působení v České republice úspěšně pracovalo s dětmi i dospělými v různých životních situacích. Jeho motto Džanas Peskerodrom se tak podařilo naplnit.

Na počátku byla cihelna

„V roce 2000 jsem nastoupila jako terénní sociální pracovníce pro městskou část v Praze-Uhřetěvsi. V té době se zde, na území Prahy 22, nacházelo romské ghetto, kde žilo patnáct rodin v kůlnách a garážích. Patřily zkrachovalé cihelně, kde tito lidé za jejího provozu pracovali – se ztrátou zaměstnání přišli i o střechu nad hlavou,“ vzpomíná zakladatelka a ředitelka sdružení Marie Gailová.

Několik měsíců pak ghetto pravidelně navštěvovala. Rodiny, které v neutěšených podmínkách bez pitné vody, elektřiny, plynu i kanalizace žily několik let a vychovávaly v nich i své děti, si postupně k romské terénní pracovníci vybudovaly důvěru.

Díky tomu se mohla jejich situace začít řešit – ve spolupráci s úřadem městské části se část z nich postupně podařilo ubytovat v Domě integrovaného bydlení. Těm, kteří měli slovenské občanství, bylo zprostředkováno přechodné ubytování v azylových domech na Slo-

vensku. „Kauza cihelna“ tak odstartovala práci na komplexním řešení sociálních problémů jednotlivých rodin a hledání cesty k jejich návratu do společnosti – za tímto účelem následně vzniklo sdružení Romodrom.

Dnes Romodrom uskutečňuje programy pro děti a mládež, vězeňské programy a programy v sociálně vyloučených lokalitách. Mladým se věnuje projektem Romodrom pro vzdělání, provozuje nízkoprahové zařízení a pořádá volnočasové akce pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Vězeňské programy v současnosti úspěšně běží ve věznici Pardubice, Vinařice a Oráčov. Program Romodrom pro regiony funguje v pěti krajích – Olomouckém, Moravskoslezském, Jihomoravském, Středočeském a Královéhradeckém.

Školáci i vězni

„Náš vzdělávací projekt zaměřujeme na děti a mládež od sedmi do osmnácti let, které žijí především v sociálně vyloučených romských lokalitách. Nabízíme pomoc těm, kterým hrozí, že nedokončí vzdělávací proces a samozřejmě i těm, kterým se to už stalo. Soustředíme se i na práci s jejich rodiči a k dětem přistupujeme individuálně,“ vysvětluje Petra Zahradníková, vedoucí programu Romodrom pro vzdělání.

S dětmi pracují terénní pedagogičtí asistenti – každý má na starost patnáct dětí. Projekt potrvá až do roku 2013, celkově se tak dotkne přibližně devíti set dětí – na Prostějovsku v Olomouckém kraji a Karviné, Bohumíně a Orlové v Moravskoslezském kraji.

Individuálně přistupují sociální pracovníci také ke klientům v rámci vyloučených lokalit. Hlavním cílem je předcházet recidivě vězňů a pomoci jim se zpětným začleněním do společnosti. Program je unikátní právě v tom, že propojuje dvě odborné sociální služby – pracuje jak s odsouzenými, tak s jejich rodinami.

Jak se žije... neziskovce?

„Největší překážkou někdy bývá střet s administrativní praxí, nedostatek prostředků a některé zákony,“ přibližuje Gailová. „Na začátku každého roku máme stejné problémy – finančně utáhnout všechny programy a nepřijít přitom o zaměstnance. Tím, co nás žene dopředu, je však v první řadě osud našich klientů, proto musíme vydržet za každých okolností. Nejde o práci, ale o poslání,“ říká.

Své desáté narozeniny oslaví Romodrom v areálu Habrovka v Praze-Krči. Oslava začíná ve dvanáct hodin, součástí programu je i koncert kapel Bengas a Bailamos. (rem)

Odpověď na apel Margity Rácové z šestého čísla Romano hangos

„Strach je vůbec nejsilnější hybnou silou tohoto národa,“ řekl předválečný německý velvyslanec v Praze Walter Koch o Čechách.

Češi se obdobně jako Němci za nacionálního socialismu domnívali, že Cikáni, Židé a Vietnamci narození v českých zemích nejsou, ba nemohou být Češi. „Někdo, kdo mluví česky, nemusí být nutně Čech, česky hovořící Cikán není Čech, Romové a Židé se nemohou stát nikdy Čechy, protože mají odlišné zvyky nebo jsou rasově odlišní“ – tak zní výpovědi respondentů podle průzkumu (Ladislav Holý). „Kdo neškáče, není Čech“ je další vypovídající heslo. Prostě institut „češství“ je pro zdejší majoritní většinu něco jako pro Indy posvátná kráva. Bývalý německý kancléř Helmut Kohl při 50. výročí Římských smluv (2007) zavzpomínal na začátky nové Evropy. Především však na utváření nových vztahů s Francií po II. světové válce. „Museli jsme více bourat než stavět, bourat předsudky, zášť, nevědomost, strach.“

Omlouvám se Margitě Rácové za možná neobvyklý vstup, ale domnívám se, že současná česká společnost stojí před stejným problémem. Nemáme však lidi typu Helmuta Kohla nebo Schumana de Gasperiho a jim podobné. V poslední době jsem nikde nečetl a nebo neslyšel slova „politické elity“ na obranu Romů. Nestojí jim za to, protože jejich množství nemůže mít vliv na hlasy ve volbách. Přitom je dobře známo, že romská menšina v Evropě bývá nejvíce diskriminovaná. Ale co nám „gádžům“ bude říkat nějaká EU? Romové nemůžou čekat v dohledné době nějaký zásadní obrat v myšlení většinové společnosti. Tato společnost je nezralá, dodnes neví, kam patří, ani po dvou letech si neuvědomuje, jak ztratila na důvěryhodnosti, když nezralí, nezodpovědní politici typu Jiřího Paroubka s pomocí našeho prezidenta položili vládu v polovině

předsednictví EU. Česká společnost chce jen výhody, ne však zodpovědnost a nedej bože nějaké velké úsilí a odříkání. Protože jezdím často do ciziny, cítím nedůvěru v naši zem právě pro její nespolehlivost. Bohužel českou malost, strach, xenofobii, mnohdy na hranici s rasismem, musí snášet čeští Romové a nejen oni. Stačí si vyslechnout zkušenosti ostatních cizinců, zvláště těch z „východu“ s českými úřady.

Naprosto souhlasím s obsahem článku Margity Rácové. Pokládám si však otázku – jak to vyřešit? Ano, tato společnost nerozlišuje mezi těmi tisíci normálních, pracovitých, daní odvádějících a integrovaných Romů a těmi jinými. Ve většině společnosti bohužel převládá názor, pramenící z předchozí jmenované charakteristiky „Cikán jako Cikán“. To je přesný výraz, který kolem sebe slyším. Soucítím s vyjádřením Margity Rácové, ale i ten můj „hanlivý“ výraz se vztahuje na ty romské dědy a otce, kteří bojovali ve válce a osvobozovali Československo anebo zahynuli včetně dětí a žen v koncentračních táborech. Ano, Romové mají v sobě víru a lásku a hlavně nejsou vůbec hloupí, jinak by člověk nemohl tajit dech při jejich hudbě. Potřebují však jiný přístup. A právě v tom by měli pomoci ty vrstvy vzdělaných, pracovitých a dobře integrovaných Romů, mezi něž patří Margita Rá-

cová, spolu s českými institucemi, které mají skutečný zájem romský problém v této zemi řešit. Obávám se však, že to je skutečně otázka mnoha let, protože velká část Romů důvěru v českou většinovou společnost ztratila.

Další problém vidím v nejednotnosti romské komunity. Romové by měli mít jeden reprezentativní spolek při prosazování svých požadavků vzhledem k většině. Samozřejmě, mohou existovat různá jiná místní sdružení. Velkým nedostatkem současných politických stran je, že nedokáží stavět na kandidátky příslušníky romské menšiny. Chce to trpělivost a odvahu. Centrální vláda nikdy nevyřeší romskou problematiku, protože ani nedokáže vyřešit problémy majority. Musí dojít ke skutečné a fungující decentralizaci státní správy, k oslabení moci centra a posílení kompetencí a zodpovědnosti obcí a jiných samosprávných celků. Kraje se neosvědčily ani za komunistů a selhávají i nyní. Domnívám se, že každá oblast má rozdílné – ať už pozitivní nebo negativní – zkušenosti v romské problematice.

Problém vidím v celostátních jak tištěných anebo audiovizuálních médiích. Například Romano hangos by si zasloužil větší popularitu. A právě tato média a hlavně ta veřejnoprávní mají v popisu práce seznámovat veřejnost s pozitivní činností tisíců „gádžovských“ Romů. Víím, že můj názor nemusí být ten správný a že vyřešit soužití Romů s většinou znamená běh na dlouhou trať. Ale stojí za to zbavovat se strachu, xenofobie, předsudků, záští, neinformovanosti. Ozdraví to především duchovně i kulturně příslověčné české maloměstství a pomůže to jak majoritní většině, tak romské menšině. Přejí to jak nám „gádžům“, tak především Romům.

Bohumil Řeřicha

Člen Kruhu Česko-německého porozumění, Lubenec.

U mnoha romských dětí chybí při školní docházce motivace

Chtěla bych se ještě vyjádřit k tématům z šestého čísla Romano hangos. A sice jaké zkušenosti si Romové odnášejí ze základní školy a co vlastně přináší odliv lépe prospívajících žáků z druhého stupně základních škol na víceletá gymnázia.

Jsem Romka, ale děti ještě nemám. Mohu tedy zhodnotit pouze vlastní zkušenost. Já jsem ve škole a momentálně v zaměstnání problémy s odlišností skoro neměla. Stal se mi jeden případ ve školce, ale to bych nepovažovala za důležité.

Mohu za sebe říct, že se ke mně lidé v okolí vždy chovali a chovají s takovým respektem, jaký jsem projevovala/ projevuji já jim. Což si myslím, že je korektní a pro mě naprosto přijatelné.

Jinak je logické, že odchody na víceletá gymnázia se dějí a na ostatní děti mají vliv. Děti, které zůsta-

nou na druhém stupni základní školy, se mohou cítit méněcenné. „Konkurence“ v podobě talentovanějších spolužáků odešla a některé děti tím ztratí pomyslný „motor“, který je nutil se snažit.

Ve škole tak zůstanou nemotivovaní žáci, pro které nemá škola vysokou důležitost – pokud je nepodporuje ani rodina. Bohužel jde o logický dopad. Rozhodně se však najdou i výjimky, potvrzující pravidlo.

Na druhou stranu chápu děti, které na druhém stupni odejdou jinam. Snaží se naplnit svůj (něčí) cíl. Minimálně mají nějaký cíl = motivaci. To u romských žáků chybí. Situace není většinou příznivá, ale pokud se chce, tak to nakonec půjde. Sama jsem takto opustila základní školu a jsem tomu ráda. Dostala jsem se díky tomu do odlišné-

ho prostředí, které mě svým způsobem formovalo a udávalo směr (tímto děkuji profesorům z Tanečního konzervatoře Brno).

Šarlota Filová

Moderátorka, členka tanečního souboru, Brno.

komentář

„Romská dekáda“ po šesti letech. Co dál?

KAREL HOLOMEK

Koncem letošního června předala ČR předsednictví Dekády romské inkluze do rukou Makedonie. Úvodní jednání dvoudenní konference mělo tentokrát hvězdné obsazení. Skutečně se dostavili oba premiéři vlád, které si předsednictví předávaly: Petr Nečas a Nikola Gruevski, předseda republiky Makedonie. Objevil se též americký finančník George Soros, zakladatel nadace Open Society Foundations, který dlouhodobě podporuje programy vzestupu Romů. Okolnost, že se na zahájení této konference objevují dva předsedové vlád svědčí přece jen o tom, že integrace Romů jim není lhostejná. Jiná věc je, jak jsou schopni vytvářet ve svých vládách podmínky pro jeho naplňování. Neboť to je teprve ten skutečný a rozhodující rámec pro alespoň přijatelnou reálnou změnu v situaci Romů v Evropských společenství.

Celé jednání Výboru Dekády v podstatě naplnila administrativní agenda, tedy zprávy o pokroku v jednotlivých zemích Dekády. Ty ovšem vyjadřovaly spíš jen zbožná přání naplňování programů Akčních plánů, aniž by padlo slovo o reálné situaci Romů v jednotlivých zemích a vážných problémech s tím spojených. Dokonce bylo možno pociťovat z úst referentů, že se snaží příkrášlovat tuto situaci, aby nějak obstáli ve srovnání s jinými zeměmi. Výjimkou netvořila ani prezentace ČR, kterou přednesl pracovník Úřadu vlády. Přesto mne jeho formulace zaujaly svou neformálností a jakýmsi studem, že občas přece jen musí říct něco, co se přiči jeho loajalitě vysokého státního úředníka. Uvedl například, že populismus ovládá většinu společnosti, že NAPIV (Národní akční plán inkluze a rozvoje) by mohl být lepší a že třetina romských dětí neukončí základní vzdělání.

Přece však jen musím spravedlivě říct: po těch šesti letech existence Dekády se vytvořila na mezinárodním fóru skupina lidí, která se navzájem pozná, dovede si i neformálně vyměnit dobré a špatné zkušenosti a vytváří mezinárodní tlak na jednotlivé země k tomu, aby přece jen projevíly snahu naplňovat závazky, které kdesi slavnostně podepsaly a nemohou je tedy jen tak beze všeho hodit za hlavu. To není marné a bez významu. Jde přece jen o pokrok, byť setsakramentsky omezený v hranicích zákonů jednotlivých zemí a nevyužitých možností, daných omezeností našich politiků i úrovní společnosti. Proto mne ani nepřekvapilo, když účastníci před koncem sezení dostali návrh, který plédoval za prodloužení Dekády do roku 2020, aby bylo dosaženo plného naplnění cílů Dekády ve strategii integrace – tak zní úřední odborný výraz pro naplňování těchto cílů.

Nezbývá mi ovšem po všech těchto zkušenostech a zasedáních – a co jich bylo – konstatovat: Pokud se nezmění ten rámec, na který v těchto řádcích upozorňuji, změní se jen málo a ani do roku 2020 pokrok příliš velký nezaznamenáme.

co na to naše právnička?

Kdy zaniká nájem bytu?

Novela občanského zákoníku přináší změny v bytovém nájemním právu. Nyní se budeme věnovat ustanovení § 710 občanského zákoníku, které se zabývá zánikem nájmu bytu. Ustanovení doznalo několik změn, proto i tentokrát uvádíme celé novelizované znění tohoto článku:

- (1) Nájem bytu zanikne písemnou dohodou mezi pronajímatelem a nájemcem, písemnou výpovědí nebo jiným způsobem stanoveným tímto zákonem.
- (2) V písemné výpovědi musí být uvedena lhůta, kdy má nájem skončit. Výpovědní lhůta nesmí být kratší než tři měsíce a musí skončit ke konci kalendářního měsíce. Výpovědní lhůta začne běžet prvním dnem měsíce následujícího po měsíci, v němž byla výpověď doručena druhému účastníkovi, pokud není dále stanoveno jinak.
- (3) V případě, že nájem bytu byl sjednán na dobu určitou, skončí také uplynutím této doby.
- (4) Nájem bytu, který byl sjednán na dobu výkonu určité práce, skončí posledním dnem kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž přestal tyto práce vykonávat, aniž by k tomu měl vážný důvod.
- (5) Přestane-li nájemce vykonávat určité práce, na které je vázán nájem bytu, z důvodů spočívajících v jeho věku nebo zdravotním stavu nebo z jiného vážného důvodu, skončí nájem bytu uplynutím dvou let ode dne, kdy nájemce přestal určité práce vykonávat.

Nejpodstatnější změnou oproti předchozímu znění tohoto ustanovení tvoří změny v odstavcích 4 a 5. Podle dřívější úpravy bylo možno sjednat nájem bytu i na dobu, po kterou nájemce bude vykonávat práce pro pronajímatele. Nově se úprava rozšiřuje tak, že nájem se dá sjednat na dobu výkonu určité práce. Práce tak mohou být jak pro pronajímatele, tak pro jinou osobu.

JUDr. Ludmila Krátká

Autorka je advokátka (AK Příkop 2a, Brno, e-mail: ludmila.kratka@seznam.cz, tel.: 731 479 587).

Malých klientů klubu pro romskou mládež v Havířově jsme se zeptali:

Jak se vám líbí v klubu Maják?

Kuba, 7 let

Do klubu Maják chodím od jeho otevření loni v září. Bydlím kousek odtud, takže to mám blízko. Chodím tam rád, protože tu můžeme hrát hodně her, ping-pong, fotbal a tak. V Majáku se mi moc líbí, je to tu super.

Nikolas, 7 let

V Majáku se mi moc líbí, nejraději tu chodím na počítač, zahrát si ping-pong nebo jiné hry a taky vybarvovat omalovánky. Baví mě hrát venku různé hry s míčem, třeba vybíjenou nebo fotbal. Pořádají se tady různé soutěže nebo přehlídky talentů, na kterých rád vystupuju. Máme tady suprové vedoucí, se kterými je sranda.

Veronika a Adriana, 6 let

Jsmo dvojčata a už několik měsíců chodíme tady do Majáku. Přivedla nás sem naše sestra, která chodí do klubu mezi starší. Nejraději vyrábíme různé věci, vybarvujeme omalovánky a vystřihujeme z papíru. Taky se nám líbí, když tančujeme na hudbu nebo hrajeme s vedoucími a ostatními dětmi různé hry. Je super, že tady můžeme jít na počítač, protože doma ho nemáme.

Natálie, 9 let

V klubu jsem strašně ráda. Před tím než se otevřel, jsem většinou byla venku s kámoškama nebo jsme šly s mamkou do města. Chodím sem často, protože je tady zábava, můžu si zahrát stolní tenis nebo jiné hry. Taky se mi líbí, jak to tady vypadá – je to tu pěkně vymalované, čisté záchody a pohodlí. Baví mě hlavně taneční podložky, ale taky vyrábění různých věcí. (nv)

Kráčíme ve stopách Jana Boska

Jsmo Církevní středisko volného času sv. Jana Boska v Havířově (www.donboskohavirov.cz). Po vzoru italského kněze a učitele mládeže, svatého Jana Boska, se snažíme už 17 let budovat kvalitní, přátelské a bezpečné místo pro děti a mládež v našem městě. Činnost soustředíme do dvou volnočasových center a dvou samostatných klubů pro mládež.

Pomáháme dětem a mladým lidem rozvíjet jejich zájmy, vědomosti, dovednosti a přátelské vztahy na základě křesťanských hodnot. Tím předcházíme jejich bezcílnému potulování na ulici. Vytváříme prostředí, které je otevřené, bezpečné a finančně dostupné všem dětem a mladým lidem. Tento školní rok nás pravidelně navštěvuje víc než 1000 spokojených klientů. Z tohoto čísla máme nejen obrovskou radost, ale je pro nás také velkým závazkem. Proto se neustále snažíme zkvalitňovat naše služby dětem a mládeži. (nv)

Desítky romských dětí už nejsou na ulici

Část starého Havířova-Šumbarku patří k sociálně vyloučeným romským lokalitám. V této oblasti neexistuje mnoho možností pro volnočasové využití dětí a mládeže.

Na koncepci pro zlepšení služeb obyvatelům této lokality spolupracuje s vládní Agenturou pro sociální začleňování také organizace Don Bosko Havířov, která tady loni v září otevřela klub Maják. Pozorujeme, že děti a mládež, kteří trávili svůj čas na ulicích, nyní využívají možností tohoto zařízení.

Maják denně navštěvují desítky především romských dětí. Doba existence klubu předčila očekávání, se kterými se toto zařízení budovalo a potvrdila jeho prospěšnost pro děti a mládež v Havířově-Šumbarku.

Helena Palicová

Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách.

Romano & Lil

www.rnl.sk – Rómsky nový list
noviny Rómov na Slovensku

Diskuse – kniha návštěv
www.srnm.cz/cz/guestbook.htm

Klub Maják praská ve švech...

HAVÍŘOV – Loni na podzim byl otevřen klub Maják v jedné z problematických havířovských lokalit. V tomto textu se ohlédneme na jeho dosavadní provoz.

Jedna místnost, kde si díky stylově vymalovanému interiéru připadáte jako v podpalubí lodi či ponorky, v rohu stolní fotbal, kousek vedle stolní tenisu s šikovně schovaným biliardovým stolem, na druhé straně stůl se dvěma počítači a pohodlná pohovka, uprostřed bar skrývající spoustu her nebo omalovánek – tak vypadá náš klub Maják vevnitř. Každý den od půl druhé doslova „praská ve švech“.

Náš hlavní cíl? Nabídnout mladým lidem v této lokalitě prostor, kde by se mohli scházet, trávit volný čas jinak než venku na ulici, ale také nalézt pomoc při řešení problémů. Původně jsme plánovali otevřít klub jen pro mládež ve věku 14–21 let, ale rozhodli jsme se vyjít vstříc také dětem od šesti let a otevřít ho na několik hodin denně i pro ně. Ukázalo se, že šlo o správný krok, protože mezi nimi byl o klub opravdu obrovský zájem. Hned od začátku jsme věděli, že nás čekají náročné dny. Drtivou většinu našich klientů tvoří romské děti a mládežníci.

Několik měsíců nám trvalo ustálit program tak, aby vyhovoval oběma věkovým skupinám.

Průměrný den v Majáku začíná v půl druhé odpoledne, kdy se dveře otevrou pro děti ve věku 6–13 let. Kromě pestré nabídky volnočasových her a aktivit (k dispozici mají ping-pong, fotbal, dva počítače s internetem, hromadu stolních her či omalovánky) se jim snažíme nabízet také něco víc. Tvořivými aktivitami u nich rozvíjíme zručnost, představivost a trpělivost, různými soutěžemi a hrami zase zdravé sebeprosažení a fair-play, sportovní aktivity vedou k neškodnému „vybití“ energie. S dětmi jsme během roku vyráběli z keramiky, krepového papíru a jiných materiálů, tvořili přáníčka a výzdobu klubu, pořádali maskarní karneval a po vzoru úspěšné televizní show také několik talentových soutěží, které sklidily velký úspěch. Pěkné počasí nám zase umožňuje zaspportovat si venku.

V půl čtvrté program pro děti končí – ne však na dlouho. Ve čtyři přicházejí mládežníci od 14 let a v pohodě zaplňují klub. U kluků jednoznačně vede biliard a fotbal, zatímco holky spíše preferují

brouzdání po internetu, stolní hry či „pokec“ s kámoškami. Projektor a plátno nám umožňují promítat hudební klipy a každý pátek zajímavé filmy. Každý druhý čtvrtek k nám po vzoru našeho staršího klubového bratra Valdocca přichází psychoterapeut a kněz Marek Jargus se zážitkovým programem Ponorka. Ve středu se zase při zkouškách kapely Street boys rozezní v klubu živelné rytmy romské hudby. V sedm hodin večer se klub zavírá a den v Majáku končí.

Klub Maják si za několik měsíců provozu získal nejen oblibu dětí a mladých lidí, o čemž svědčí neustálý nárůst jejich počtu, patrná je také přízeň mnoha rodičů, kteří s námi komunikují a klub si pochvalují. Práce v této oblasti však bývá mnohdy náročná a vyčerpávající.

Právě velký počet příchozích dětí a mládežníků mnohdy znemožňuje věnovat se všem podle jejich potřeb, proto se snažíme zajistit větší prostory pro naši činnost.

Do příštího školního roku plánujeme rozšířit pravidelné aktivity – zejména sportovní a pohybové, pro kterých děti i mládežníci doslova prahnou. (nv)

Street boys: Sníme o vystoupení přímo s Martinou Balogovou

Je středeční příjemný podvečer, kolem sedmé hodiny. Sedím v klubu Maják, kde právě skončila další z pravidelných zkoušek romské kapely Street boys. Pětice kluků od 12 do 19 let to umí na nástroje i mikrofony pořádně rozjet, až se klub otřásá v základech. Hrají klasické i moderní (nejen) romské písně, to vše v chytlavé a stylové úpravě. Nedá mi to, abych jim nepoložil pár otázek.

Kluci, jak vznikla kapela Street boys?

Dva z nás jsou původně z Hranic na Moravě, kde jsme už jako malí hráli a zpívali. Tady také vznikla původní kapela Street boys, zejména příčinám terénního pracovníka Roberta Sutorého. Když jsme se přistěhovali do Havířova, řekli jsme si, že bychom mohli založit kapelu, a tak to vlastně všechno začalo.

Původně jsme hráli v malém klubu v restauraci Bivoj, pak jsme se dozvěděli, že Vlk – to je přezdívka ředitele centra volného času – pro nás něco zařizuje a začali jsme se scházet tady v klubu Maják.

Jak dlouho už spolu hrajete?

Kapela Street boys v tomto složení funguje od založení klubu, tady od podzimu 2010. Předtím jsme hráli v jiných seskupeních.

Nemohl jsem si nevšimnout, že nepoužíváte žádné noty a hraje, nebojím se říct, profesionálně. Jak jste se naučili hrát? Chodili jste do hudební školy?

Do hudebky jsme nechodili. Na nástroje jsme se naučili hrát většinou doma od rodičů nebo bráchů. Jak to člověk vidí v rodině, tak to potom jde samo.

Čas od času se sejdeme u někoho doma nebo na nějaké akci a hraje se a zpívá, mladší děcka to pak vidí a chtějí se taky na něco naučit hrát. Když to vidí u starších, začnou

se o to zajímat a stane se to jejich koníčkem.

Co vám tato kapela přinesla?

Hraní a zpívání nás moc baví, takže máme radost, že se můžeme scházet tady v klubu, zkoušet písničky a tím se neustále zlepšovat. A taky očekáváme, že to samozřejmě přiláká holky (smích).

Čeho chcete v hudbě dosáhnout? Máte nějaký sen?

Chtěli bychom spolu hrát, kde se dá, a hlavně bavit lidi, aby měli díky nám radost. Chceme, aby se o nás vědělo a aby nás lidi znali. Máme sen zazpívat si s Martinou Balogovou.

Máte už za sebou nějaké veřejné vystoupení?

Loni před Vánocemi jsme hráli v Havířově na náměstí, letos už máme za sebou vystoupení v ostravském Klubu Marley a také v Novém Jičíně. V červnu nás ještě čeká vystoupení na akademii Don Bosko Havířov. *Ptal se Nikola Vavrouš*

Kladný obraz Romů v médiích? Jde to.

Média a jejich vztah k romské problematice, to je dost ožehavé téma. Piše se přece nejlépe o tom, co se dobře prodává. Plní se krimi rubriky, ale novináři „romské otázky“ příliš nepomáhají, je to právě naopak.

Problém medializace pozitivních příkladů Romů je jako rébus typu ježka v kleci. Není složitý, ale k jeho vyřešení potřebujete znát principy, na kterých funguje. Cílem tohoto článku je tyto principy ukázat.

První princip, na kterém neveřejnoprávní média fungují, tvoří ekonomická kategorie ziskovosti a s ní související cílové skupiny zákazníků. Ano, dobře se prodává bulvár, ale přesto existují statisíce lidí, kteří ho ignorují. Ano, krimi zprávy sleduje v komerčních televizích milion lidí každý večer, ale přesto existují statisíce lidí, kteří se tou dobou na televizi vůbec nedívají. Co z toho plyne? Chceme-li dostat pozitivní obrazy spojené s Romy do kolektivní české mysli, ptějme se, na jakou cílovou kategorii míříme? Co mu chceme říct? A jak to udělat, aby poslouchal?! Tuhle otázku si kladou novináři, jejichž prací je nabídnout úspěšný produkt. Ale pokud chceme nabízet novinářům témata, nacházejme odpovědi na tyto otázky především my sami.

Druhou kategorií, která má klíčový vliv, spočívá v aktivním a pozitivním přístupu. Příkladem, na němž lze její jednoduché a efektivní působení ukázat, je osobnost japonsko – českého experta na cestování, Tomia Okamury. Cokoli se ve světě stane, co může – třeba jen okrajově – souviset s českými turisty, Tomio čeká stále připraven. On je tou osobou, která média informuje, která je schopna stručně a jasně vysvětlit, co se děje, nachází se neustále na telefonu a dokáže operativně reagovat. Jde o jednoho z nejznámějších a také nejčastěji citovaných „odborníků na cestování“, jakkoli je jeho postavení v České asociaci cestovních kanceláří problematické! Co z toho plyne pro aktivisty v oblasti medializace romské otázky? Vyberme toho, kdo bude s médii komunikovat, vydávejme tiskové zprávy, vyjadřujme se k aktuálním problémům a nazývejme věci pravými jmény. Náš prostor v médiích bude jednoduše vymezen tím, jak velkí si ho dokážeme vytvořit.

Třetí – a v tomto článku poslední zmíněnou kategorií – je čistá a obecná profesionalita. Pro vysvětlení zde použiji vlastní příklad z mediální praxe. Jako vedoucí vysílání v rádiu mi neustále chodí návrhy na spolupráci na různých projektech, nabídka propagace nejrůznějších akcí a aktivit. Filtr, který ve výběru používám, je jednoduchý a souvisí s první pojmenovanou kategorií – pracuji v komerční rozhlasové stanici se zaměřením na hudbu a region. Proto mě zajímá to, co zajímá mé posluchače. Tedy akce hudební a akce v Brně. Pokud mi přijde pozvánka na zajímavý hudební festival konaný v Brně s přesahem k romské hudbě a kultuře, ráda mu budu věnovat prostor. To, co ovlivní míru, v jaké se tato akce objeví ve vysílání, je pak ovlivněno z velké části i profesionalitou, s jakou se mnou komunikuje pořadatel akce, případně jeho PR manager. Pokud dostanu email plný pravopisných chyb, tato akce pro mě ztrácí kredit a s ní také klesá má ochota spojovat značku média, ve kterém pracuji, s takovým projektem.

Při pohledu zvenčí lze konstatovat, že média jsou svébytný svět odrážející realitu dnešní doby. To znamená, že není možné po nich chtít víc, než co jim umožňují jejich vlastní mantinely. Při pohledu dovnitř zároveň vidíme, že existuje mnoho rozdílů mezi jednotlivými médii, mezi jednotlivými novináři stejně tak, jako existuje mnoho rozdílů mezi jednotlivými lidmi... Vnímat tedy média jako jakousi masu, je zjednodušení a z něj plynoucí omyl. Nutno dodat, že se ho sami často dopouštíme...

Alica Heráková

Vedoucí vysílání Hitrádio Magic Brno.

O Roma vakeren

je pořad Českého rozhlasu určený pro Romy. Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat v archivu textů na

www.romove.cz

Štefan Kadlec: Máte-li svůj sen, běžte si tvrdě za ním

Dokončení ze str. 1
nažer. Zařizuje mi ale většinu akcí, je jejich moderátorem a pořadatelem. Brzo si budu hledat manažera v jiném prostředí. To víš, musím se proslavit i jinde než v Moravskoslezském kraji...

Říkal jsi mi, že ses loni přihlásil do Talent Manie. Co se pokazilo, že jsi nepostoupil? Jak velká byla konkurence?

V Talent Manii jsem plno kol zpíval a poté i tančil. Ale v mém důležitém kole před semifinále jsem vypadl, pokazil jsem tam zpěv. Konkurence v tanci byla nadprůměrná.

A co kostýmy? Je jedno, co si oblečeš? Nebo máš pro každý styl tance jiný kostým?

Kdysi jsem se oblékal tak, jak se mi to líbilo. Takže jsem se snažil mít na vystoupeních moderní oblečení. Ale teď jsem si zařídil kostým na tanec, takže budu tajemný tanečník (smích).

Blížíme se k závěru. Co bys vzkázal dětem, které jsou bez tanečního talentu?

Ať si z toho nic nedělají, protože každému jde něco jiného. Někomu učení, někomu zas tanec a zpěv. To my někdy už tolik neovlivníme. Ale pokud si chtějí splnit svůj sen v jakémkoliv směru, tak ať si za tím tvrdě jdou.

Děkuji ti, že sis na mě udělal čas. Přeju ti hodně úspěchů a ať to dotáhneš co nejdál.

Ptala se Lucie Kačová

co na to naši čtenáři?

Když se tak dívám na obsah posledních čísel Romano hangos, na fotky různých aktivistek a modelek atd., chtěl bych se zeptat: Měníte se v life-styleový časák? Chystá se šéfredaktor k přestupu do Ona Dnes?

Karel Dolejší, Dobrovítov

Díky za další číslo elektronické barevné verze Romano hangos. Poslední dobou mi ale chodí na notebook dvakrát... Jinak k romské tematice: dcera Viktorie mi věnovala k narozeninám knihu Jany Horváthové Devleskere čhave (ostatně, od Viktorky mám i knihu /romskou antologii Jdeme dlouhou cestou). Dcera mi ji věnovala v překrásném prostředí „Pražských Benátek“ čili v kavárnice nad hladinou Čertovky, poblíž malého mlýnského kola na Kampě. Ukryté pod loubím stromů nad ramenem řeky jsme v okouzlení listovaly touto krásnou publikací. Monografie pohlednic s romskou inspirací je ztvárněna s mimořádným vkusem, s citem a láskou k námětu samému. Možná už jste se o knize zmínili, já ji ovšem teprve postupně s úctou, list po listu, objevuji. Na text se zatím těším, ještě si vychutnávám každou stránku z hlediska výtvarného. Kniha se mnou rozhodně poputuje na celé léto na Vysočinu, kde se postupně sejde naše rodina a budu věru mít čím se pochlubit. Zatím tedy touto cestou srdečně děkuji i paní ředitelce za krásný tvůrčí počin i všem, kteří k němu přispěli. A protože paní ředitelka sama velmi dobře ví, jak je na světě krásně, když máme kolem sebe své krásné a laskavé dcery, popřejeme s Viktorií na závěr hodně zdraví jak paní Janě Horváthové samé, tak jejím dětem, s blahopřáním k dceruše nejmladší! **Jarmila Hannah Čermáková, Praha**

Frank Roosendaal: Romové v Tarnowě se už těší na fotky

V Polsku sice nežije mnoho Romů, ale jejich kultura a aktivity rozhodně stojí za pozornost. S jednou zajímavou akcí jste se mohli seznámit v Muzeu romské kultury v Brně, a to díky výstavě Cesta paměti.

Výstava představuje dokumentární fotografie z každoročního putování polských Romů po pietních místech romského holocaustu. Letos se toto čtyřdenní putování uskuteční již podvanácté a začne 21. července. Jeho pořadatelem je od roku 1996 Okresní muzeum v Tarnowě. Během cesty se využívají také tradiční romské kočovnické vozy z jeho sbírek.

Účastníci putování, většinou Romové, se tak snaží na několik dní vrátit k tradičnímu kočovnému způsobu života a uctít památku zemřelých. Autorem fotografií, které o putování Cesta paměti vystavovalo Muzeum romské kultury, je nizozemský fotograf Frank Roosendaal.

Co vás k tomuto tématu přivedlo?

Začalo to před dlouhou dobou, když jsem v roce 1992 poprvé navštívil Osvětim a byl tou návštěvou hluboce otřesen. Řekl jsem si, že se do Polska musím vrátit a fotografovat tam. V roce 1993 jsem jel do Tarnowa, o němž jsem četl, že je tam hodně Romů, ale žádné jsem nenašel.

Až po dlouhé době mi jeden polský přítel Janek Dostatni vyprávěl, že v Tarnowě žije hodně polských Romů a pořádají takovou vzpomínkovou akci na deportace Romů do Osvětimi, Majdanku a na jiná místa. A tak jsem si řekl, že to prostě musím fotografovat.

K realizaci těchto fotografických plánů jste však dospěl až o mnoho let později za přispění ředitele Okresního muzea v Tarnowě Adama Bartosze...

Ano, v květnu roku 2008 jsem navázal kontakt s Adamem Bartoszem a vyprávěl mu o svém plánu tam fotografovat. A Adam mi řekl, že koncem července bude v okolí Tarnowa takové čtyřdenní putování a že mě zve, abych tam fotografoval. A potom další muž – Adam Andrasz, což je vůdce tarnowských Romů – mi také dal souhlas k fotografování. To samé jsem udělal v roce 2009 a 2010.

Takto se tedy zrodila výstava Cesta paměti. Ovšem není to jediný projekt o Romech v Polsku, do kterého se Frank Roosendaal pustil.

Vloni čili v roce 2010 jsem fotografoval i v různých vesnicích, kde žijí a pracují Romové, a zase se do nich vracím zpět. Fotografoval jsem například ve třech vesnicích v Tatrách a letos se tam vrátím. Stále dělám to, že když fotografuji Romy nebo jiné lidi, tak jim pak ty fotografie dám. Mají z nich velikou radost a jsou na ně pyšní. A to mě moc těší.

Například v létě 2010 jsem fotografoval ve vesnicích a v říjnu 2010 jsem se tam zase vrátil a dal jsem jim ty fotografie.

A jak se vlastně nizozemský fotograf dorozumívá s polskými Romy, když sám neumí polsky?

Mám samozřejmě svého přítele Janka Dostatného, který mluví polsky, ale mám i druhý kontakt, ženu, která se jmenuje Małgorzata Mirga, a je to romská umělkyně z Polska. Viděla moje fotografie z Cesty paměti a řekla si, že jsem dobrý, emocionální a seriózní fotograf, kterému nejde jen o zisk a že mi pošle pozvání, abych přijel.

Byl jsem v malé vesnici Czarna Góra, nějaký čas jsem tam společně se svou ženou a Jankem žil mezi Romy a bylo to moc krásné. Takže jsem měl kontakty od Adama Bartosze, od Małgorzaty Mirgy a ona mě doprovázela do vesnic. Ona totiž ve vesnicích dělá hodně projektů s romskými dětmi. A lidé tam vědí – to je ten holandský fotograf, který se vrací a dává nám fotky. Takže teď už vědí i v sousední vesnici, kde jsem ještě nikdy nebyl, že ten holandský fotograf přijede i k nim.

Ptala se Jana Šustová

Rozhovor se vysílal v pořadu O Roma vakeren na Radiožurnálu 14. května 2011.

Děsivá cesta směr Terezín...

„Vstávej, je pět,“ budím manžela.

„Ještě je brzo, nech mě ještě, prosím.“

„Jak chceš, já jdu do koupelny a potom udělám kávu, ať jsi vzhůru.“

„No jo.“ Jen zabručel a přešel na druhou stranu.

Vylezla jsem z koupelny a manžel už zalíval kávu.

„Ty jsi už hotová, mamino?“ zeptal se mě vesele.

„Jo, vždyť je už dost hodin, máme co dělat.“

„Máme spoustu času, v klidu si vypijeme káfičko a přichystej nějakou svačinku.“

Má pravdu, stačí tam být před osmou hodinou. Máme celou hodinu na to, abychom se v klidu nasnídali a připravili svačinku. Nezapomenout fotoaparát a hlavně být potichu, abychom nevzbudili vnuka a dceru. Pozdě, vzbudila se.

„Zlato, proč tak brzo vstáváš?“

„Už jsem vyspalá, chci vám přichystat svačinku, hned.“

„To jsi nemusela, já to udělám.“

Popíjím kávu, dcera má obavy, celý týden jsem ležela v horečkách. Ale už je to dobré, ujišťuji ji, ať si nedělá starosti. Museli jsme s manželem přijít z Mimoně k dceři. Autobus jede z Liberce, jednodenní zájezd zařídil pečovatelský dům a komunitní centrum v Liberci. Manžel se na tu cestu vybavil jak se patří, panečku.

„A co když začne pršet? Vezmi si s sebou ještě kalhoty, a ne šortky, tak teplo zase není.“

„Děláš, jako kdybychom jeli na konec světa, vždyť je to jen kousek.“

„Tak jo, je to tvoje věc, jak myslíš.“

Konečně jsme vše zabalili a mohli už vyrazit k divadlu, kde na nás čekal autobus.

Jak je nádherné to naše město ráno v sobotu. Klid, ticho, stýská se mi po Liberci – po tom městu, kde jsem prožila třicet krásných roků. Je to sice jen pár kiláků od Mimoně, ale přece jen... Mám k Liberci zvláštní citový vztah.

„Je ti dobře?“ zeptal se mě manžel. Určitě na mně poznal, na co myslím.

„Ale jo, to víš, že mi je těžko, stýská se mi tady po tomhle.“

„To mně taky, ale nebuď tak přecitlivělá.“

„Je to škoda, vid', mohli jsme s sebou vzít i bráčku se ženou.“

„To jo, ale viděla jsi, že nebylo tolik času, byla by legrace.“

Držíc se za ruce jsme mířili k divadlu. Už z náměstí bylo vidět výletníky.

„Určitě je to náš autobus, nejde-me pozdě? Kolik je hodin?“

Konečně jsme dorazili na určené místo. Mezi výletníky je plno známých. Pozdravili jsme se a čekali, co se bude dít. Pan Macek hlásil jména a nastupovalo se do autobusu. Jsou tu vesměs senioři z pečovatelského domu a pár mladých, myslím, že jsou to cizinci. Zbytek výletníků je z Kontaktu. Když jsme se všichni usadili, pan Macek nás seznámil s programem, paní Sadilková nás bude provázet coby průvodce.

Konečně se před námi objevilo město Litoměřice, jak jsme objeli kruhový objezd, viděla jsem pevnost. Dojeli jsme na parkoviště a veškerý optimismus, který mám, mě opustil! Už z parkoviště bylo vi-

dět pohřebiště, na jehož začátku stojí vysoký dřevěný kříž s Davidovou hvězdou.

Všichni jsme vystoupili a čekali na průvodce, pan Macek nás informoval, že nás bude památníkem provázet průvodce nad všemi povolaný a měl pravdu! Pan Novák totiž pracoval jako ředitel památníku dvacet let.

„Máme půl hodinky čas, než přijde pan Novák a ředitel Kontaktu pan Dufek, přiveze kytici, kterou položíme k pomníku popravených vězňů, takže kdo chce, může si dát támhle u stánku kávu.“

Rádi jsme toho využili a šli jsme ke stánku.

„Je mi na nic, Zdeňku. A to teprve až budeme v pevnosti!“

„Je mi z toho smutno, mně stačí už jenom to pohřebiště a je mi z toho zle.“

„Šetři síly!“ řekl mi a byl taky na nic, viděla jsem to na něm.

Koukám, že se naše skupinka shromažďuje a volají na nás. Takže ani kafe nedopijeme a jdeme k nim.

Nechali jsme nedopité kafe a jdeme ke skupince. Skládá se ze samých seniorů, je jim tak přes sedmdesát roků. Mají hůlky a velice těžko se jim chodí, přesto absolvují tuto smutnou cestu. Jsou to určitě lidé, kteří prožili druhou světovou válku! Pozoruju jejich výraz tváře. Oči mají zarosené slzami, zřejmě se jim vrací vzpomínky, které jistě bolí!

Průvodce nás provází po pohřebišti a jaký výklad u toho má, mráz mně leze po zádech! Všichni přítomní ani nedutám. Smutné, kolik lidských životů zde odpočívá! Položili jsme kytici k památníku a pokračujeme dál.

Jdeme do Malé pevnosti a procházíme vstupní bránou. Krev ve mně ztuhla, stojíme na dvoře, vidím, jak přivázejí vězně, transporty, lidi všech národností. Vidím také děti, všechno si představuji! Všechno možné jsme slyšeli o válce, filmy, knihy, které jsme četli. Ale nyní jsme tu a dotýkáme se míst a věcí, kterých se dotýkaly ubohé oběti, které zažily nelidské utrpení.

Co všechno museli prožít vězni než naposledy zavřeli oči, kolik si toho museli vytrpět!

Nejsem ani schopna promluvit, mám pocit nevýslovné hrůzy, když si uvědomím, v jakém malém prostoru se tísnili a kolik jich bylo v jedné cele, v některých celách se tísnilo šedesát až devadesát lidí!

„Mamino, počkej na mně,“ chytil mně za ruku manžel, „půjde se podzemím k Bráně smrti, chceš jít? Nemusíš, můžeme být tu.“

„Ale ne, já půjdu, když už jsem tu, ale je to hrozný. Můžu ti říct koukej na ty starý lidi, oni jdou a určitě se jim jde těžko, já půjdu.“

Kdo ještě nebyl v těchto prostorech, neví jaké to je. Jdeme podzemím k popravišti a hrůzou, která určitě na každého doléhá, ani nemluvíme. Jdeme tiše za průvodcem, jeho výklad nevnímám, v představách jsem s těmi, kdo tu byli v letech 1944 a jaké myšlenky se jim honily hlavou v poslední chvíli, než je vyvedli k popravišti.

Kdo byl tady v podzemí – ten věděl, že je již konec života. Žádná naděje, tam venku, až ho vyvedou, už čeká jen smrt. Zubožený, vyhladovělý a duši zničenou, už nic ho nečekalo. Jen slunce, slunce které naposledy uvidí, světlo, které mu scházelo v těchto kobkách.

Konečně jsme se ocitli na konci a před námi je popraviště. Manžel stál vedle mě a já jsem se chytila jeho ruky. Tak silně jsem ji stiskla, až mě to zabořilo. Nejsem sama, která má takové myšlenky. Vidím starou paní, která si utírá oči kapesníkem. Kdo ví, snad tu měla taky někoho! Jak je dobře, že jsem nezazívala válku!

Popraviště! A bazén, který vybudovali v roce 1942 jako protipožární ochranu a který byl využíván pro krásné chvíle velitelových dcer, jež s klidným svědomím a se zalíbením sledovaly popravy! Tiše nasloucháme slovům průvodce a každý je ponořený ve svých myšlenkách.

Tříhodinová prohlídka terezínského památníku nás všechny vyčerpal, mnozí i vyhládlí. Ale já nemám na jídlo ani pomyšlení!

Pomalu se vracíme na parkoviště a míříme k hospůdce, kde nám nachystali oběd, ještě poslední pohled na pevnost...

Paní Tonková se snaží o vtipnou konverzaci, dneska jí to moc nejde, ale snažila se. „Irenko, smutný, že jo?“

„No, vzalo mě to,“ odpověděla jsem Tonkové.

„Hele a víš, že tchán a moje tchyně tu byli také?“

To mě překvapilo, vím, že Romové byli hodně v Osvětimi.

„Jo, byli, jasně, mají o tom doklady a dostali i odstupné, ale málo. To nevdá, hlavně, že to přežili!“

To je pravda, hlavně že to přežili! Spousta lidí se to nepoštěstilo.

Mnoho zahynulo, bez rozdílu jaké národnosti, Židé, Poláci, Francouzi, Jihoslované, Maďaři a i Romové. Mnoho z nás Romů také zahynulo a dnes – dnes jako kdyby pro Romy válka neskončila. Jen nejsou slyšet střely a granáty, ale pánuje proti nám velká nenávisť věšiny, ze záhrobí se ozývá hlas Hitlera, té stvůry, toho tyрана, jehož přičiněním bylo zmařeno mnoho milionů životů!

Hitlera oslavuje dnešní mládež i chlapi středního věku, kteří se snaží dostat do politiky za každou cenu. Válka skončila, máme šedesát šest let míru, jak si vážíme míru? Jak je bezpečné žít? Jak pro koho, pro nás Romy je dnes nebezpečné žít, stačí se jen rozhlédnout, co všechno se děje!

Tak bych to chtěla vykřičet, ale nejde to! Cestou domů nejsem schopna myslet na nic. Ani neslyším, o čem se baví sousedé za námi. Je mi to jedno, být to jindy, tak naslouchám. Ale dneska mě to ne baví, je mi smutno ze všeho, pořád mám před očima pevnost Terezín...

Irena Eliášová

Spisovatelka, žije v Mimoně.

Příběh o dvou různých sestrách: Na cestě mezi dobrem a zlem

Kdysi dávno žily dvě sestry – Roza a Máňa. Roza byla pěkná, ale hloupá a líná. Její sestra byla jejím opakem. Sice nebyla taková krásná, ale byla chytrá, pracovitá a milá. Rodiče nevěděli, proč jsou od sebe sestry tak odlišné. Roza se starala jen o svůj vzhled, chtěla být vždy dokonale upravená. Když ji například pořápal jejich pes Ohym, kopla do něho a řvala přes celou chalupu, ať jí okamžitě obstarají nové šaty. Když ji maminka požádala, aby uklidila, odsekla jí, ať si uklidí sama. Když se na vesnici konala nějaká oslava, vždycky se na ni tři dny připravovala, aby okouzli-la toho nejhezčího chlapce z vesnice. A taky že okouzli-la! Tancovala s tím nejhezčím chlapcem, který jí ovšem nečekaně položil otázku, na niž Roza neměla odpověď. Nejhezčí a nejpracovitější kluk Ondra jí jen řekl, že by se měla dívat víc do knížek než do zrcadla: „*Co z toho, že jsi krásná, když jsi hloupá a líná?*“ Roza se na něho jen vztekle zadívala a v zášti odešla. Ondra byl rád, že se jí zbavil. Nezáleželo mu na kráse, ale na srdci, jenže to Roza zřejmě neměla na tom správném místě.

Naopak Máňa, to byla velice šikovná dívka. Od své sestry se velice lišila. Na vzhledu jí nezáleželo, vůbec jí nevadilo, že jde vynést koše v zástěře a s rozčuchanými vlasy. Nikdy své mamince nic neodřekla. Práci, kterou měla dělat Roza, dělala ona. Nepomáhala jen doma, ale i ostatním lidem z vesnice. Všichni ji měli rádi pro její milou povahu a ochotu. Roza jí jen mohla závidět, ji totiž lidi z vesnice moc rádi neměli.

Jednoho dne, kdy se konala větší oslava u nich na dvoře, poslala maminka Máňu pro vodu do studny. A ta najednou uviděla ve studni něco hodně blýskavého. Neopatrně se naklonila a do studny spadla. Mamince se to zdálo poněkud divné. Máňa byla hned zpátky a tak poslala Rozu, ať se za ní jde podívat. Když se Roza vrátila bez Máni, oznámila jim, že Máňu nemůže najít. A všichni obyvatelé vesnice po ní hned začali pátrat. Hledali ve dne i v noci, ale po Máničce jakoby se slehla zem. Maminka ji pomalu začala oplakávat, ale ostatní neztráceli vůli a pořád hledali. Nechtěli totiž uvěřit, že by jen tak zmizela.

Po pár měsících ale Máňu hledat přestali. Uběhly měsíce a měsíce, všichni na ni pomalu zapomínali, dokonce i maminka, která ji měla tak ráda. Roza se na ni jenom zlobila, že musí všechno dělat ona. Zatímco doma na ni všichni zapomněli, Máňa byla v jiném světě, zcela odlišném od toho svého. Zpod studny totiž vedl jiný svět.

Když tam vstoupila, nechtěla věřit svým očím. Spatřila totiž velkou barevnou chaloupku, plnou krásných květů a spoustu pěkných a zvláštních věcí. Přivítala ji paní celého světa Cincira, zadala jí práci a Máňa se cítila jako doma, vůbec jí to nepřišlo divné. Poté se Máňa měla setkat s Cincirou, aby jí vyprávěla, kde se to ocitá, a taky o tom, že je to kouzelný svět, který se chová podle toho, jaká osobnost ho navštíví. Máňa to přesto, že byla velice chytrá dívka, nepochopila.

Utekly měsíce a nastala zima. Cincira poslala Máňu nahoru do vzácné komnaty, kde měla vyprášit peřinu. Máňa nevěděla, proč to dělá, ale poněvadž byla zvyklá poslouchat, dělala to, co se jí řeklo. Cincira jí poté prozradila, že to není jen tak, ale že díky tomu vyprášené peřin u nich doma, v jejím světě, sněží. Když by přestala vyprašovat, přestalo by i sněžit. A tak celou zimu vyprašovala s radostí, nijak si nestěžovala, byla ráda, že se její rodina a sousedé baví díky tomu jejímu vyprašování.

Když pak nastalo jaro, oznámila Cincira, že může odejít pokud chce. Máňa váhala, ale pak si řekla, že rodina je přece to nejdůležitější! Cincira nad jejím rozhodnutím jen kývala hlavou, že udělala správnou věc. Rozhodla se pro rodinu a domov. Když pak nastal den jejího odchodu, Cincira jí darovala nádherné zlaté šaty, učesala ji a Máňa vypadala jako princezna. Ve všem tom nadšení jí ale najednou Cincira poručila, ať natáhne ruku. Dala ji do ruky zlatý kolovrátek, díky němuž se ocitla v tomhle světě. Byla to odměna za její ochotu. Máňa poděkovala a vstoupila do brány, kterou kdysi vešla dovnitř.

Když se objevila ve vesnici, málem ji nepoznali. Jediný Ondra věděl, že jde o jeho milou dívku a zvolal: „*To je přece naše Máňa!*“ Když vtom ji spatřila maminka a Roza. Maminka se za ní hned rozeběhla a Roze spadla čelist, že vypadá tak nádherně. Všichni se jí vyptávali, kde byla celou tu dobu uvězněná. Máňa jim pověděla celou pravdu, ale nikdo jí to nevěřil. Jediná Roza uvěřila. Věděla, že Máňa lhát neumí.

V den jejího příchodu se konala velká oslava, jak by ne, že? Ztracená dcera se jim vrátila! Všichni se radovali z jejího příchodu.

Hned druhý den Máňa všechno převyprávěla své sestře, i to, jak musela celou zimu vyprašovat peřinu. Rozka jen poslouchala a nechtěla věřit svým uším. „*Doopravdy se to stalo? A ty krásné šaty a vlasy?*“ Máňa jenom kývla hlavou na znamení, že říká pravdu. Vtom jí Máňa dala své krásné šaty. Protože byla velice hodná, dala jí ty své a oblékla si své staré. Rozka jí ani nepoděkovala, hned si šaty oblékla a všem se chlubila.

Toho dne poslala maminka Rozku pro vodu do studny. Co kdybych tam tak omylem spadla? Hemžily se Roze hlavou otázky. Než se stáhla rozhlédnout, byla už někde jinde. Pak úplně stejně jako Máňa vstoupila do kouzelného světa, který se chová podle toho, jaký člověk se v něm ocitne. Máňa byla hodná,

dokázala pomoci druhým a měla zlaté srdce, takže brána zářila láskou. Cincira ji díky tomu hned poznala. A Rozka? Sotva stála, kouzelná brána zešedivěla, už nebyla tak krásná a jasná jako u Máni. „*Máňa lhala!*“ říkal si Rozka. „*Kdepak, nelhala, děvče,*“ ozvala se za ní Cincira. „*Tato brána je kouzelná, vycítí dobré a špatné vlastnosti na jednotlivém člověku, Máničce tato brána zářila, Rozko!*“ zněla další Cincirina slova. Když ji Cincira požádala, aby zalila květiny, Rozka odmítla. A odmítala všechny práce, kterou jí Cincira zadávala. Jen odpočívala a cpala se sladkými bonbony. Když měsíce utikaly, po čase na ni opět doma zapomněli. Nastala zima a s ní i vyprašování peřin. Když poslala Cincira Rozku nahoru do vzácné komnaty vyprášit peřinu, aby na jejím světě sněžilo, Rozka pokaždé usnula. Z toho lenošení byla ještě víc unavená a tak jim doma celou zimu ani nezachumelilo. Všichni z toho byli smutní, nechápali, proč nesněží. Rozka zůstala lenivá, byla ráda, že ona si může užívat příjemného letního počasí.

Když pak nastal čas Rozárcina odchodu, vstoupila do brány. Cincira jí také darovala krásné modré šaty s diamanty, učesala ji a poslala domů. Rozka milé Cincire ani nepoděkovala. Byla ráda, že má nové šaty a že je krásnější než předtím.

Když vstoupila do vesnice, všichni obyvatelé jí posílali k čertu. „*Ať se to strašidlo ztratí!*“ křičeli všichni! „*To je přece naše Rozka!*“ volala Máňa. „*Cože? Tohle že je naše Roza? Vždyť vypadá jak strašidlo do zeli! No fu!*“ rámusili zas všichni. Roza nechápala, proč se od ní všichni tak odtahují. Vždyť ji Cincira darovala takové krásné šaty! Roza si raději nikoho nevšímal a hned šla za Máňou a ptala se: „*Máňo, jak to, že když jsi vstoupila do té brány ty, tak celá zářila? A když jsem vešla já, byla celá tmavá?*“ „*Sestro moje, to ta tvoje nepozornost! Co ti říkala Cincira? Přece že se brána mění podle člověka a podle toho, jaké kdo má srdce! Pamatuješ? Sama víš! Jsi sobecká vůči jiným a neumíš poslouchat starší! Dělej s tím něco!*“ nakázala jí Máňa. Rozka se na ni poprvé usmála.

V den jejího příchodu se konala velká oslava. Rozka byla pořád v těch šatech, co jí dala Cincira. Její vlasy vypadaly, jako by je celý rok nečesala. Skoro nikdo si ji na té oslavě nevšímal. Všichni si jen hleděli svého jídla a pití, když tu přišla k smutné Rozce Máňa. Darovala jí svůj zlatý kolovrátek, který dostala od Cinciry. Sotva se ho dotkla, její šaty se opět rozzářily a vlasy zářily jako zlato. „*Jak jsi to udělala?*“ ptala se udiveně. „*To já ne, Rozko, to ty! Rozhodla ses během té chvíle změnit v lepšího člověka a tenhle kolovrátek ti k tomu, sestro moje, dopomohl!*“ řekla jí Máňa. Rozka objala Máňu a moc ji děkovala. Najednou to byly ty nejlepší sestry a už se od sebe tolik nelišily. Všichni lidé se začali hlasitě smát, radovali se až do rána a Máňa dokonce s Ondrou protančila celou noc.

Lucie Kačová
Studentka střední zdravotnické školy.

Věra Bílá plánuje svůj hudební návrat

Věra Bílá jednu dobu koncertovala v zahraničí častěji než nejznámější české popové hvězdy. Zvláště ve Francii a ve Spojených státech se dočkala obrovského úspěchu, vystupovala dokonce i v Bílém domě. Se skupinou Kale ovšem nevystupuje už pátým rokem. Před publikum chce ale znova, a to s novou kapelou. Jan Horváth zpěvačku navštívil doma v Rokycanech.

Kdo přišel s nápadem na váš hudební návrat?

Já bych novou desku ani nepřipravovala, ale našel si mě manažer Jano Marek. Přišel za mnou. Řekl mi, že to dáme spolu dohromady. Souhlasila jsem. Dávám teď dohromady kapelu. Sedm let nezpívat, to je velká tíha. Zpívám tam i vokály, aby nebyli lidé ošizeni, aby vše bylo tak, jak má být. Ještě si tedy počkají nějaké dva měsíce, než vyjdeme a pojedeme koncerty. Strašně moc se těším, i když mám problémy s manželem, je těžce nemocný. Všechno se ale dá přežít. Jakmile budu na pódiu, zapomenu na všechno, budu patřit lidem a ne sama sobě.

Co si myslíte o vztazích mezi Romy?

Řekla bych, že Romové tu už neexistují. Všichni tu jsou Češi. Když dneska mluvíte s Romem, mluví s vámi česky. Mám ale nevěstu... Mám syna. Nevěsta je ze Slovenska, z Bardejova. Má kluka a holčičku. Mluvíme s nimi odmalíčka romsky. A představte si, nikdo je neučil česky a česky umí také dobře.

Co si myslíte o tradicích?

Je tu kapela, která opravdu drží tradice. Je to sice trošku, tedy trošičku do modernějšího. Tancují ale čardáše. Zpívají romsky, i čardáše. Zpívají i takové ty pomalé, táhlé písničky. Je to Khamoro. Myslím si, že já to taky propojuju, aby se naše tradice u nás v Rokycanech neztratila. Rom žije jenom jednou na světě, to samé taky Čech. Vemte si jenom, když Češi ztratí svou tradici... A měli rádi polku...

To je také naše romská tradice. Oni milují svoje. Drží si svou tradici. Vemte si, že u nás v Rokycanech je Rokytka. Jsou to Češi, jsou to děti. Je tam můj kamarád. Děti tam hrají na housle. Zpívají lidové písničky. Nic se neztrácí. Na Moravě to samé, nic se neztrácí.

Vzpomenu teď na Zuzku Navarovou. Pamatuju si, že to bylo velmi krásné. Zmínila jste se už jednou o tom, že vám dost pomohla. Co byste nám řekla z této doby?

Ke mně přišla Zuzka Navarová. Její tatínek pracoval v rádiu. Jako holka tam chodila za tátou a už poslouchala moje písničky. Jelikož šla do učení, zpěv ji vyučovala paní Eva Pilarová, udělala si pak skupinu Nerez. Pozvala si mě, abych s ní zpívala na koncertě. Zpívala jsem s ní. A pak jsem chtěla, aby s námi zpívala taky Bára Hrzánová. Zpívaly jsme „*Kana somas ciknoro*“. To byl potlesk. Opravdu velkej. Ta holka mi tu tedy opravdu schází.

Když zpíváte, jste bosá. Proč jste bosá?

Jsem zvyklá bosá. Dlouhá léta jsem měla boty. Nebyla jsem ale otevřená. Padala na mě taková tíha. Bylo to pro mě strašně těžké. Řekla jsem si: „*Ale, co! Nebudu se stydět! Budu zpívat bosá.*“ Šla jsem na pódium. Vtom začali lidé tleskat, a to jsem nemusela ani zpívat. Kluci zazpívali jednu písničku, zazpívali jenom půlku, a pak jsem přišla já. A to už je něco, když lidé vstanou a tleskají vám. Klaní se vám.

Co byste, Věro, na rozloučenou vzkázala našim posluchačům?

Že se těším. Oni se budou také těšit. Že už nejsem ta nejmladší, už je mi 57 let. No ale nepoddám se. Nepoddám se. Přeju jim hodně zdravíčka. A nezklamu je.

Ptal se Jan Horváth, foto: web. Rozhovor zazněl ve vysílání O Roma vakeren na Radiožurnálu.

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz
MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

Program na červenec a srpen 2011

NOVINKA: OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17⁰⁰)

Výstavy:

Gendalos/zrcadlo • výstava potrvá do 28. 8.
Výstava prací romských dětí a mládeže na téma svět kolem nás. Výstavu pořádá IQ Roma servis, o. s.

...a jejich stíny tančí dál. Fotografie a koláže Mariny Obradovic.

Marina Obradovic vystudovala fotografii a malbu na Ecole des Beaux-Arts v Paříži. Jako dítě trávila prázdniny u babičky v Jugoslávii, odkud pramení její fascinace Romy a romskou kulturou. Fotografie zde má především funkci portrétní, není tak běžná a banalizovaná jako u nás. Těžko na ni budeme hledat úsměv, zrcadlí se v ní především vážnost, se kterou k ní místní lidé přistupují • Výstava potrvá do 25. 9.

Lety – život za plotem

Putovní výstava Památníku Lidice o tzv. cikánském táboře v Letech u Písku. • Výstava prodloužena do 10. 7.

Stálá expozice:

Příběh Romů (etapa 1939–2005). Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

Akce pro veřejnost:

Pietní shromáždění

k uctění obětí holocaustu Romů v místech bývalého protektorátního tzv. cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu. Doprava autobusem zajištěna z Brna a zpět zdarma. Nutná rezervace na tel. č. 545 571 798 nebo na media@rommuz.cz

• Odjezd od budovy MRK v 9:30 hod. 21. 8.

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

Romský mezinárodní vzdělávací program vypsal stipendia pro vysokoškolské studium v zahraničí

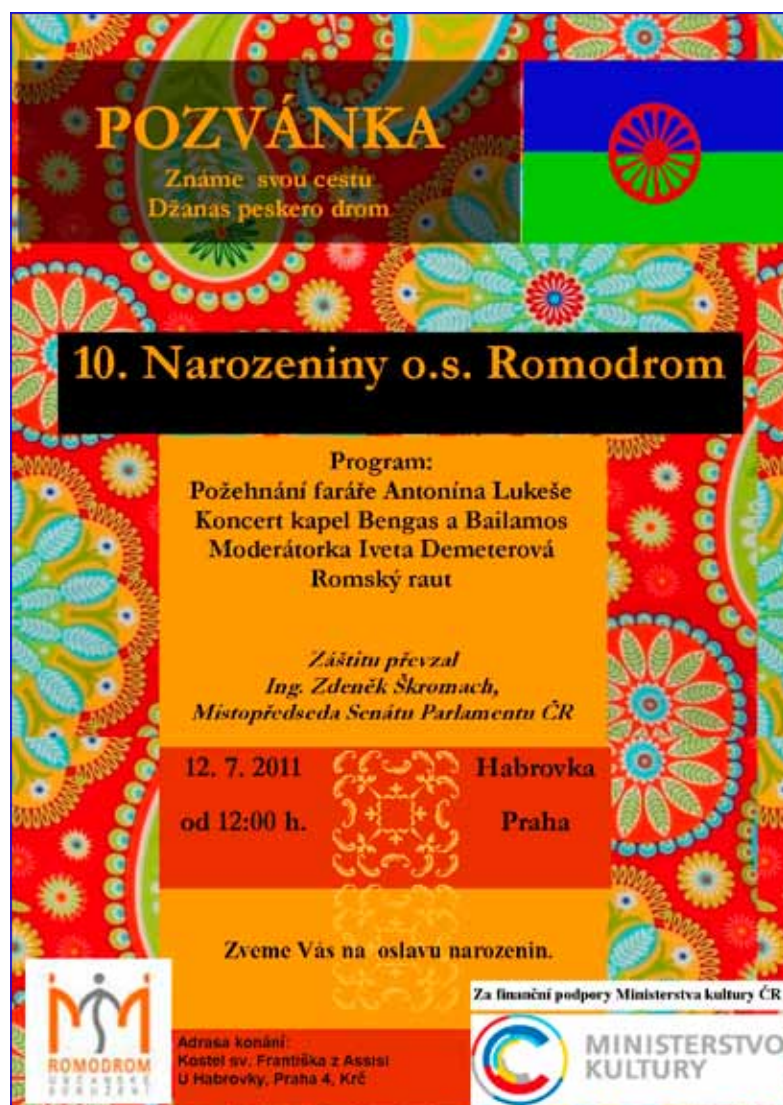
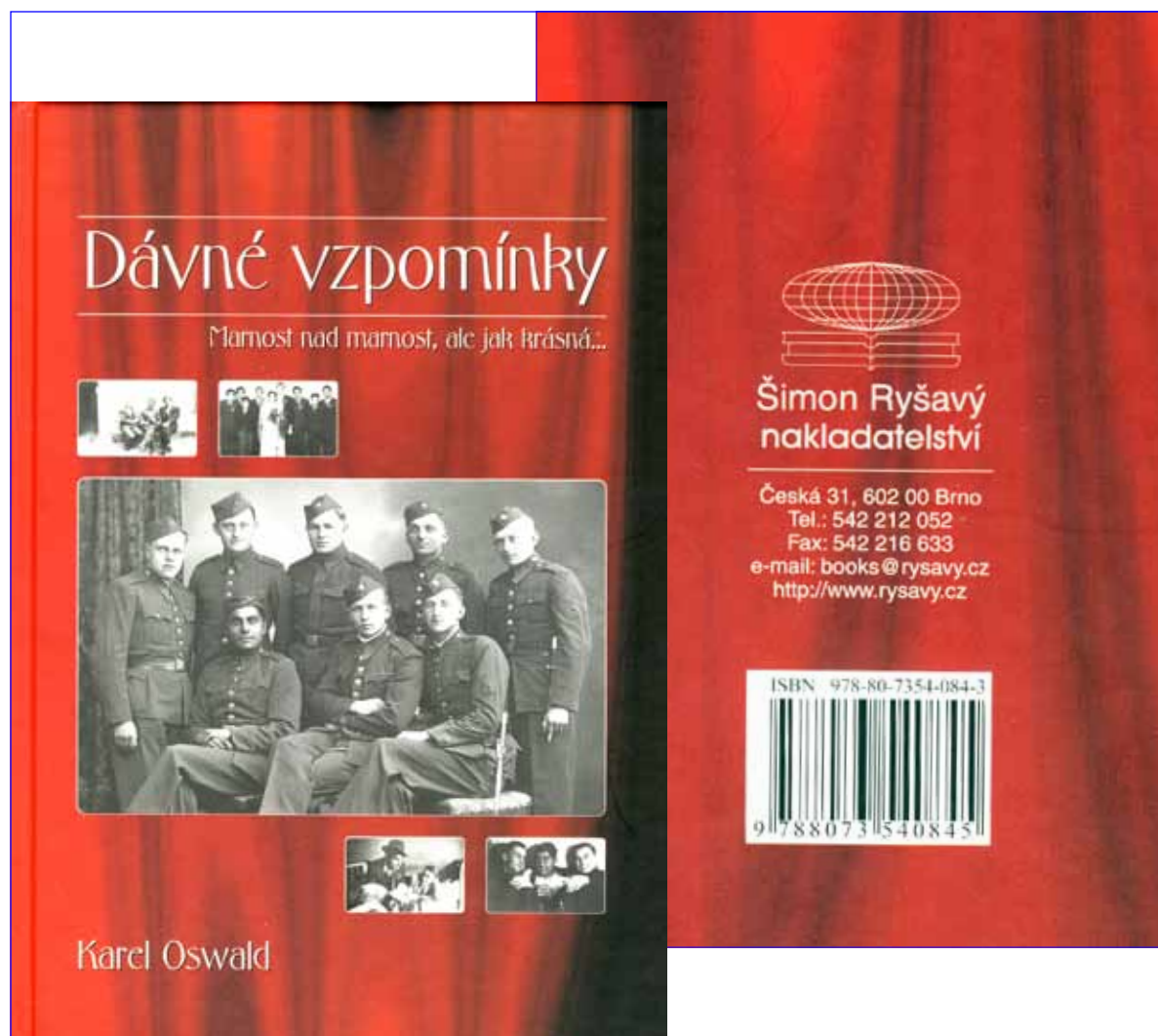
Romský vzdělávací fond (REF) přijímá žádosti o stipendia v Romském mezinárodním vzdělávacím programu. Ten částečně pokrývá náklady na studium romských studentů v bakalářském, magisterském, doktorandském programu a v postdoktorandském studiu v cizině.

Tento mezinárodní projekt se vztahuje na občany Albánie, Bosny a Hercegoviny, Bulharska, Černé Hory, České republiky, Chorvatska, Kosova, Maďarska, Makedonie, Moldávie, Rumunska, Ruska, Slovenské republiky, Srbska, Turecka a Ukrajiny. Hlavním cílem programu je pomocí stipendií zvýšit vzdělanost romské menšiny.

Uzávěrka pro podávání žádostí na akademický rok 2011–2012 je 15. září 2011

Od letošního roku se přihlášky dají posílat pouze elektronickou formou skrze webovou aplikaci, kterou naleznete na oficiálních webových stránkách Roma Education Fund. Všechny potřebné informace naleznete také na stránkách fondu.

Pro více informací kontaktujte občanské sdružení ROMEA nebo přímo REF:
Žitná 49, Praha 1, 110 00
tel.: 257 329 667, e-mail: stipendia.romea@gmail.com

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS	
Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
ICO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	
Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno. Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2011 činí 240 Kč.	

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154. Šéfredaktor: Pavel Pečinka, tel.: 728 916 007, e-mail: pecinkapavel@seznam.cz. Redakce: Karel Holomek, Gejza Horváth, Ondřej Giňa. Sazba: Radim Šašinka. Externí spolupráce: Kateřina Danyiová, Praha; Jakub Krčík, Praha. Elektronická verze: www.srnm.cz/cz/romanohangos.htm. Redakční rada: Jan Horváth – obč. sdružení Studénka; Jiřina Somsiová – předsedkyně obč. sdružení, Olomouc; Jana Horváthová – ředitelka Muzea romské kultury, Brno; Jiřina Šiklová, socioložka, Vlado Oláh, Praha; Kumar Vishwanathan, Ostrava; Hynek Zíma, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz. IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Komerční banka Brno-město, číslo účtu: 27-488570217/0100. Tiskne: Grafex, spol. s r.o., Kolonie 304, 679 04 Adamov. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.